

## ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Ляхової Інни Миколаївни на дисертацію Васильчука Григорія В'ячеславовича на тему «Формування культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави на уроках фізичної культури», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

**Актуальність теми дослідження.** Стратегічним завданням фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти є гармонійний розвиток усіх сторін моторики школярів з метою успішного виконання рухової діяльності, якісною складовою якої є культура рухів, що забезпечує точне вирішення рухового завдання, є основою навчання фізичних вправ та одним із критеріїв нормального розвитку та здоров'я, оскільки сприяє раціональному регулюванню м'язових напружень, покращенню постави і, зрештою, кращому керуванню власними рухами.

На сьогоднішній день значна частина сучасних дітей має недосконалу рухову культуру, що проявляється різними відхиленнями у розвитку постави, обмеженій рухливості у суглобах, нерівномірному розвитку сили м'язів та розподілі м'язових зусиль, недостатній координованості і точності рухів. Водночас порушення постави займають одне з провідних місць у структурі захворюваності дітей шкільного віку, причому зафіксовано їх позитивну динаміку протягом періоду навчання.

Сучасні педагогічна теорія містить наукові розвідки та методичні розробки щодо формування культури рухів дітей та молоді, зокрема молодших школярів та студентів. Однак існує очевидна прогалина у розробленості цього питання для учнів підліткового віку, зокрема питання особливостей формування культури рухів дівчат з відхиленнями у розвитку постави досі залишається відкритим. Це зумовлює актуальність теми дослідження та необхідність подальшого наукового пошуку.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Тема дослідження є складовою частиною тематичного плану та загальної проблеми наукових досліджень Українського державного університету імені Михайла Драгоманова «Теорія і технологія навчання та виховання в системі освіти». Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я. Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 22 жовтня 2020 р.).

**Найбільш істотні наукові результати досліджень.** Найбільш істотним науковим результатом дисертаційної роботи є аналіз проблеми формування культури рухів дівчат-підлітків з порушеннями постави у процесі фізичного виховання, що включав вивчення сучасних тенденцій в організації фізичного виховання учнів основної школи, особливостей занять фізичними вправами з дівчатами-підлітками, які мають порушення постави, передумов успішності навчання рухів дітей з дефектами постави; визначення змісту поняття культури рухів як основи формування рухового досвіду та якісного показника координації рухів школярів. Дисертантом запропоновано методикку навчання культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави з урахуванням взаємозв'язку між руховими показниками та дефектами постави з дівчат підліткового віку, а також критерії оцінювання навчальних досягнень школярок 8-9 класів з порушенням постави на уроках фізичної культури.

**Рівень наукової новизни одержаних результатів дисертаційного дослідження.** У дисертації відбито всі 3 ступені наукової новизни дослідження, а саме: вперше виявлено взаємозв'язок рухової моторики з видами порушень постави дівчаток 14-15 років, розроблено і обгрунтовано методикку формування культури руху учениць основної школи з порушенням постави, запропоновано критерії оцінювання навчальних досягнень школярок 8 - 9 класів з вадами постави на уроках фізичної культури; удосконалено

зміст навчальної програми з фізичної культури для учениць основної школи, які мають різні порушення постави, систему педагогічного контролю на уроках фізичної культури дівчаток 8-9 класів з вадами постави; подальшого розвитку дістали питання щодо фізичного розвитку, стану постави та рухової підготовленості дівчат 14-15 років, шляхів підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для учнів основної школи з порушенням постави.

**Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.** Високий рівень достовірності і обґрунтованість наукових положень, висновків і результатів дисертації забезпечує достатня джерельна база дослідження, де опрацьовано 191 джерело, зокрема 19 праць іноземною мовою. Масштабність проведеного дослідження, глибина аналізу різноманітних джерел забезпечують достовірність отриманих особисто автором результатів дисертації та вірогідність її наукових висновків і рекомендацій.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечено теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням комплексу наукових методів дослідження: об'єктивністю критеріїв оцінки кількісних і якісних показників експериментальних даних, обговоренням результатів дослідження на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і форумах.

**Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах.** Основний зміст роботи повною мірою викладено у 5 публікаціях, з яких 1 стаття у міжнародному виданні, що входить до наукометричної бази Web of Science, 4 статті у фахових наукових виданнях України, 1 публікація апробаційного характеру.

**Практичне значення отриманих результатів дослідження** полягає у розробці та обґрунтуванні методики навчання культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави та впровадженні її в освітній процес фізичного виховання учениць 8-9 класів закладів загальної середньої освіти.

Отриманий матеріал може значно розширити основні підходи до навчання культури рухів та розвитку рухових якостей учнівської молоді в умовах раціонально організованої рухової активності у різних формах фізичного виховання в школі. Теоретико-методичні положення та практичні результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі шкільного фізичного виховання, у процесі навчання здобувачів вищої освіти зі спеціальності 014.11 Середня освіта (фізична культура), а також для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів фізичної культури. Практичний доробок дослідження може бути адаптований для організації занять лікувальною фізичною культурою в лікувально-реабілітаційних закладах та оздоровчих центрах для дітей, які мають різні порушення постави.

**Стиль та мова викладених результатів дослідження.** Дисертаційна робота характеризується науковим стилем викладення. Текст дисертації видається логічним та добре структурованим, про що свідчать узагальнення основних теоретичних положень і результатів експериментальних досліджень, а також зміст дисертації та матеріали, що представлені в таблицях, рисунках і світлинах.

**Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації.** Анотація до поданої дисертації являє собою коротко і чітко викладену характеристику роботи, відображає науковий апарат дослідження та висвітлює її основні змістові характеристики. Зміст анотації не містить інформації, яка була б відсутня у тексті дисертаційної роботи. Посилання на наукові літературні джерела та нормативно-правові акти оформлені автором роботи належним чином.

Об'єктивне оцінювання тексту дисертаційної роботи і його результатів дає підстави стверджувати, що Г.В. Васильчуком було дотримано вимоги академічної доброчесності. Виходячи із вище означеного можна стверджувати, що дана дисертація представляє собою самостійну, наукову й авторську роботу, що не порушує норми законодавства про захист

авторського права. Фактів порушення дисертантом академічної доброчесності не виявлено; є коректні посилання на всі використані в роботі джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Г.В. Васильчука, необхідно висловити деякі зауваження і побажання, що виникли в процесі опанування роботи та вимагають окремих пояснень дисертанта:

1. У першому розділі дисертаційної роботи показано зміст феномену культури рухів, до якого входять постава, хода, пози, жести та міміка, координація рухів, котрі беруть участь в керуванні рухами, впливаючи на їх узгодженість, точність, пластичність, успішність вирішення рухового завдання. Однак, бажано було б представити конкретні визначення культури рухів, що зустрічаються в науково-методичних працях як вітчизняних, так і іноземних вчених.

2. Назву підрозділу 2.2. «Особливості фізичного розвитку та рухової підготовленості школярів 14–15 років з порушенням постави» варто було б більш розширити, додавши до нього відомості про організацію фізичного виховання учнів основної школи і викласти в наступному формулюванні «Особливості організації занять фізичними вправами, фізичного розвитку та рухової підготовленості школярів 14–15 років з порушенням постави», оскільки на початку підрозділу мова йде саме про організацію занять фізичними вправами учениць з дефектами постави.

3. На нашу думку, не зовсім коректним видається ціле число відсотків респондентів (78%, 69%, 39%, 41%) під час опису результатів опитування учителів фізичної культури.

4. В дисертаційній роботі бажано було б показати не тільки взаємозв'язок рухових показників з видами порушень постави, але й вивчити залежність інтегрального показника культури рухів від прояву різних рухових якостей школярів 14-15 років.

5. У змісті методики автор використовує різні рухливі ігри. На

нашу думку, ігровий метод є ефективним у початковій школі. А в середніх класах бажано використовувати різні спортивні ігри, що цілеспрямовано впливають на формування культури рухів школярів 14-15 років з одночасним впливом їх на корекцію порушень постави.

6. У дисертаційній роботі представлено критерії оцінювання рівня розвитку тих рухових якостей, що мають велике значення для формування культури рухів учениць 8-9 класів з порушеннями постави. Однак яким чином це узгоджується із оцінкою навчальних досягнень школярів у процесі фізичного виховання не зовсім зрозуміло. Тому бажано було б показати на прикладі алгоритм контролю успішності учениць основної школи з порушеннями постави на уроках фізичної культури.

7. Дисертаційна робота не позбавлена технічних помилок і стилістичних огріхів.

Однак, висловлені зауваження є дискусійними і загалом не впливають на позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження і ні в якому разі не знижують його актуальності, новизни та практичного значення.

**Висновок та рекомендація щодо присудження ступеня доктора філософії з відповідної галузі.** На основі вищезазначеного можна стверджувати, що дисертаційна робота Васильчука Григорія Вячеславовича на тему «Формування культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави на уроках фізичної культури» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура) є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що містить наукові результати з актуальної проблеми, які мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення, не порушують академічної доброчесності та в повній мірі висвітлені у публікаціях дисертанта. Обсяг, якість та оформлення дисертації відповідають вимогам чинної Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії (зі змінами, внесеними відповідно до Постанов КМ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її автор Васильчук Григорій В'ячеславович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

Офіційний опонент,  
доктор педагогічних наук, професор,  
професор кафедри фізичного виховання і  
педагогіки спорту Київського столичного університету  
імені Бориса Грінченка

Г. М. Ляхова

